

Innst. O. nr. 37

(2000-2001)

Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover

Ot.prp. nr. 9 (2000-2001) unntatt kap. 15 og 16

Til Odelstinget

1. INNLEDNING

1.1 Sammendrag

Sosial- og helsedepartementet legger fram forslag til endringer i:

- lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd
- lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten
- lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v.

Forslagene gjelder :

- Klargjøring av hvilke yrkesgrupper som kan rekvirere henholdsvis laboratorieprøver og røntgenundersøkelser med stønad fra folketrygden
- Ordningen med behovsprøvet tillegg av gravferdsstønad
- Tilskott til arbeidsreiser
- Klargjøring av reglene for beregning av arbeidsgiverperiode
- Omsorgspenger ved barn eller barnepassers sykdom
- Presisering av adgangen til å få uførepensjon tilbake etter arbeidsforsøk
- Klargjøring av begrepet nødvendig utdanning for enslige forsørgere
- Aktive tiltak for å etterprøve tilståtte ytelser
- Hjemmel for meldeplikt for sosial- og helseinstitusjoner m.v.
- Endring av virkningstidspunktet for utbetaling av uførepensjon
- Adgang for Trygderetten til å kunne omgjøre et påanket vedtak til ugunst for den ankende part
- Etablering av beredsskapsbestemmelser i folketrygdloven

Dessuten drøftes spørsmålet om lovfestet vern av opptjente trygderettigheter.

2. PRIVATE LABORATORIER OG RØNTGENINSTITUTT. PRESISERING AV VILKÅRENE FOR RETT TIL STØNAD – FOLKETRYGDLOVEN § 5-5 TREDJE LEDD

2.1 Sammendrag

Ved lovendring 27. november 1998, jf. Ot.prp. nr. 59 (1997-1998) og Innst. O. nr. 5 (1998-1999), ble folketrygdloven § 5-5 tredje ledd endret for å presisere at også tannleger har anledning til å rekvirere prøver og undersøkelser ved private laboratorier og røntgeninstitutt med stønad fra trygden. Den nye formuleringen av tredje ledd innebar imidlertid samtidig at det ikke lenger framgår at kiropraktorer ikke har anledning til å rekvirere laboratorieprøver. Departementet foreslår at lovteksten presiseres med henblikk på dette.

Det foreslås at endringen trer i kraft straks. Endringen har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bendiks H. Arnesen, Reidun Gravdahl, Asmund Kristoffersen, Karin Lian, Einar Olav Skogholt og Gunhild Øyangen, fra Fremskrittspartiet, lederen John I. Alvheim og Harald T. Nesvik, fra Kristelig Folkeparti, Åse Gunhild Woie Duesund og Are Næss, fra Høyre, Annelise Høegh og Sonja Irene Sjøli, fra Senterpartiet, Ola D. Gløtvold, og fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo, viser til tidligere behandling av § 5-5 tredje ledd, jf. Ot.prp. nr. 59 (1997-1998) og Innst. O. nr. 5 (1998-1999) hvor det ble foretatt en presisering av at tannleger også skal ha anledning til å rekvirere prøver og undersøkelser ved private labora-

torier og røntgeninstitutt med stønad fra trygden. Lovendringen ble av enkelte misforstått og praktisert slik at kiropraktorenes rekvisjonsrett ble utvidet til også å omfatte laboratorieprøver. Grunnlaget for denne bestemmelsen er manglende kompetanse på området.

Forslaget i Ot.prp. nr. 9 (2000-2001) innebærer en presisering av at kiropraktorene ikke har anledning til å rekvirere laboratorieprøver. Komiteen viser til brev fra Sosial- og helsedepartementet datert 23. november 2000 til sosialkomiteen hvor det redegjøres nærmere om forholdet. Komiteen har merket seg at Sosial- og helsedepartementet i brev til komiteen skriver at Statens helsetilsyn har uttalt at det ikke er faglig forsvarlig å gi kiropraktorene anledning til å rekvirere laboratorieprøver. Komiteen slutter seg for øvrig til den foreslåtte presiseringen i folketrygdlovens § 5-5 tredje ledd.

3. GRAVFERDSSTØNAD. FORBEDRINGER AV DET BEHOVSPRØVDE TILLEGGET - FOLKETRYGDLOVEN § 7-2 ANDRE OG TREDJE LEDD

3.1 Sammendrag

Etter folketrygdloven § 7-2 kan det ytes gravferdsstønad når en person dør. Det kan videre ytes et tillegg til gravferdsstønaden etter en behovsvurdering. Ordningen med behovsprøvet tillegg har vart i tre år. Rikstrygdeverket har evaluert ordningen. Det viser seg at det er færre enn antatt som omfattes eller benytter seg av ordningen med behovsprøvet tillegg.

Departementet foreslår derfor visse forbedringer i reglene om behovsprøvet tillegg. Det foreslås at det ikke skal foretas behovsprøving mot egen formue når barnet er under 18 år, og at behovsprøvingen mot gjenlevendes inntekt oppheves. Videre foreslås det innført et fribeløp for samlet finansformue på kr 8 000 når avdøde etterlater seg ektefelle eller samboer.

Det foreslås at endringene trer i kraft fra 1. januar 2001. Samlet sett vil forslagene innebære noe administrativ forenkling. Samlede merutgifter som følger av forslagene, blir ca. 5 mill. kroner.

3.2 Komiteens merknader

Forslaget innebærer en viss forbedring av behovsprøvet tillegg til gravferdsstønaden. Komiteen har merket seg at det er færre enn antatt som benytter seg av ordningen med behovsprøvet tillegg. Komiteen ser det som positivt at Rikstrygdeverket har satt i gang informasjonstiltak overfor begravningsbyråene for at de skal gi bedre informasjon til pårørende om ordningen med behovsprøvet gravferdshjelp.

Komiteen er enig i at det gis maksimal gravferdsstøtte, og at det ikke foretas behovsprøving mot egen formue eller mot avdødes barns formue når barn dør før de fyller 18 år. Komiteen har merket seg at behovsprøving mot gjenlevendes inntekt oppheves,

og at det foreslås innført et fribeløp for samlet finansformue på kr 8 000 når avdøde etterlater seg ektefelle eller samboer.

Komiteen har merket seg at forslagene vil innebære noe administrativ forenkling samtidig som de samlede merutgifter blir ca. 5 mill. kroner.

4. TILSKOTT TIL ARBEIDSREISER – FOLKETRYGDLOVEN §§ 8-14 OG 10-7

4.1 Sammendrag

Etter folketrygdloven § 8-14 gis det stønad til reisetilskott i stedet for sykepenger til personer som ikke kan reise på vanlig måte til og fra arbeidsstedet på grunn av sykdom eller skade i støtte- og bevegelsesorganene. Etter folketrygdloven § 10-7 kan det tilsvarende ytes reisetilskott i stedet for rehabiliteringspenger.

Rikstrygdeverket har tatt opp spørsmålet om å utvide ordningen med tilskott til arbeidsreise til å gjelde også ved andre lidelser og tilstander som f.eks. hjertelidelser, psykiske lidelser og astma.

For å gjøre tilskott til arbeidsreiser til et verktøy for trygdekontoret i arbeidet med oppfølging av sykmeldte, foreslår departementet at det kan ytes reisetilskott i alle tilfeller der dette er et alternativ til sykmelding, uavhengig av diagnose. En slik utvidelse skal også gjelde for personer som har brukt opp sykepengere retten og har rett til rehabiliteringspenger.

Departementet er kommet til at det ikke skal innføres en begrensning av antall dager som det kan ytes tilskott til arbeidsreiser.

Departementet foreslår at endringen trer i kraft 1. januar 2001. Endringen anslås å gi en netto innsparing for folketrygden på 10 mill. kroner.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til forslaget om å gjøre tilskudd til arbeidsreiser der dette er et alternativ til sykmelding, uavhengig av diagnose. Støtte til ekstra transport skal fortsatt være midlertidig. En slik utvidelse foreslås også å gjelde personer som har brukt opp sykepengere retten og har rett til rehabiliteringspenger.

Komiteen har merket seg at endringen anslås å gi en netto innsparing for folketrygden på 10 mill. kroner.

Komiteen viser til at Stortinget i forbindelse med behandlingen av Utjevningsmeldingen våren 2000 enstemmig vedtok å be Regjeringen fremme lovforslag for å sikre funksjonshemmedes rett til å få dekket transportutgifter til arbeidsreiser når vedkommende ikke kan benytte kollektivtransport eller funksjonshemmingen gjør egentransport (bil) umulig.

Komiteen er gjort kjent med at Regjeringen arbeider med et opplegg for arbeidsreiser som vil bli lagt fram på nyåret uavhengig av Oppgavefordelingsutvalgets innstilling.

Komiteen er kjent med at funksjonshemmede som ikke kan kjøre bil selv eller benytte kollektivtrafikk, har vurdert om de i det hele tatt har råd til å være i arbeid, på grunn av manglende støtte til arbeidsreiser. Alternativet blir da uførepensjon. For disse er dagens ordninger ikke tilstrekkelige slik Regjeringen, på tross av Stortingets vedtak i forbindelse med Utjevningsmeldingen, fremholder i proposisjonen. Komiteen mener det bør kunne gis varig støtte til arbeidsreiser for funksjonshemmede som ikke benytte kollektivtrafikk og som ikke er i stand til å kjøre bil selv, og ber Regjeringen snarest legge frem forslag for Stortinget om dette.

Komiteen viser til at Regjeringen foreslår at det kan ytes reisetilskudd til arbeidsreiser istedenfor sykepenger - uavhengig av diagnose. I dag er det anledning til å yte tilskudd til arbeidsreiser på grunn av sykdom eller skade i støtte- og bevegelsesorganene. Komiteen vil vise til at forslaget her går ut på at det kan ytes tilskudd til reise i alle tilfeller der dette kan erstatte sykefravær (sykemelding) uavhengig av diagnose. Regjeringen regner med å spare 10 mill. kroner på denne ordningen. Komiteen har tidligere mottatt henvendelser i forbindelse med reisetilskudd istedenfor uføretrygd, og komiteen er av den oppfatning at dette bør vurderes nøyer. Komiteen støtter derfor Regjeringens forslag til endringer, men fremmer i tillegg følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere en ordning med transportstøtte istedenfor uføretrygd i de tilfeller bevegelsehemming er eneste grunnen til uføretrygden, og der den uføre har mulighet til fast arbeid.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at det vil være behov for fleksible stønadsordninger også ved langvarig sykdom og ved uførhet. Det forslag til endring som nå foreligger, er positivt og et godt steg i riktig retning.

Dette medlem viser for øvrig til Dokument nr. 8:2 (2000-2001) om reisestøtte til arbeidsreiser.

5. KLARGJØRING AV REGLENE FOR BEREKNING AV ARBEIDSGIVERPERIODE - FOLKETRYGDLOVEN § 8-19

5.1 Sammendrag

Etter ordlyden i folketrygdloven § 8-19 andre ledd skal arbeidsgiverperioden regnes fra og med første hele fraværsdag som skyldes arbeidsuførhet. Arbeidsgiverperioden vil i et slikt tilfelle først begynne å løpe fra neste arbeidsdag. Ifølge Rikstrygdeverket fører lovens ordlyd fra tid til annen til misforståelser og

er av enkelte blitt oppfattet slik at det ikke påløper en arbeidsgiverperiode der arbeidstakeren starter et fraværsstilfelle med en delvis sykmelding. Departementet foreslår at lovteksten presiseres slik at det klart fremgår at det også skal påløpe en arbeidsgiverperiode i slike tilfeller.

Departementet foreslår at endringen trer i kraft 1. januar 2001. Endringen har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser.

5.2 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at forslaget er en presisering, slik at det kommer klart fram at arbeidsgiverperioden skal regnes fra første hele fraværsdag når arbeidstaker er delvis sykmeldt.

6. OMSORGSPENGER VED BARNES ELLER BARNEPASSERS SYKDOM - FOLKETRYGDLOVEN § 9-5

6.1 Sammendrag

Etter folketrygdloven § 9-5 ytes det omsorgspenger til en arbeidstaker som må være borte fra arbeid på grunn av omsorg for sykt barn eller fordi barnepasser er syk.

Det uttales at bestemmelsen slik den er utformet i dag, kan føre til praktiske problemer for familie med flere barn der den ene ektefellen er hjemmearbeidende og ett av barna trenger følge til sykehus, lege m.v. Hvis den av foreldrene som er hjemmeværende, ønsker å ledsage det syke barnet til sykehus, vil det ikke foreligge rett til omsorgspenger for den av foreldrene som er arbeidstaker, og som tar seg av de friske barna.

Departementet foreslår at reglene endres slik at det er opp til foreldrene å avgjøre hvem som skal følge det syke barnet til utredning eller til innleggelse på institusjon. Arbeidsmiljøloven foreslås endret i samsvar med endringen i folketrygdloven.

Departementet foreslår at endringen trer i kraft 1. januar 2001. Endringen antas ikke å ha nevneverdige økonomiske konsekvenser.

6.2 Komiteens merknader

Forslaget går ut på at det ytes omsorgspenger til en arbeidstaker som har omsorg for barn, når den som har det daglige barnetilsynet, er forhindret fra å ha tilsyn med barnet fordi vedkommende følger et annet barn til utredning eller innleggelse i helseinstitusjon. Komiteen er enig i at reglene endres slik at det er opp til foreldrene å avgjøre hvem som skal følge det syke barnet.

**7. PREISERING AV ADGANGEN TIL Å FÅ
UFØREPENSJON TILBAKE ETTER
ARBEIDSFORSØK UTEN NÆRMERE
SAKSBEHANDLING - FOLKETRYGDLOVEN
§ 12-12 TREDJE LEDD**

7.1 Sammendrag

Etter folketrygdloven § 12-12 tredje ledd beholder en uførepensjonist retten til pensjonen under tidsbegrenset arbeidstrening som er godkjent av arbeidsmarkedsetaten. Det samme gjelder i tre år etter at vedkommende har tatt arbeid, oppdrag, eller har startet virksomhet. Det har vært forutsatt, selv om dette ikke framkommer av lovteksten eller forarbeidene, at adgangen til å få tilbake uførepensjonen avhenger av at det er meldt fra om inntektsendringer som følge av arbeidsforsøket, slik at pensjonen kan reguleres i samsvar med den økte inntekten.

Trygderetten har i to kjennelser lagt til grunn at det etter folketrygdloven § 12-12 tredje ledd ikke er grunnlag for en slik begrensning som er lagt til grunn i praksis.

Etter departementets oppfatning bør adgangen til å få tilbake uendret uførepensjon etter arbeidsforsøk bare gjelde dem som har meldt fra om arbeidsforholdet og økt pensjongivende inntekt, med mindre det foreligger spesielle grunner som kan forklare hvorfor det ikke er meldt fra om inntektsendringer tidligere.

Departementet foreslår at § 12-12 tredje ledd endres slik at det gjøres klart at «hvilende pensjonsrett» avhenger av at uførepensjonisten har gitt trygdekontoret melding om arbeidsforholdet og økt pensjongivende inntekt. Videre settes det som vilkår for å opprettholde slik rett at vedkommende melder fra om senere inntektsendringer som kan føre til at pensjonen blir ytterligere redusert eller faller bort. Det kan gjøres unntak når det foreligger særlige grunner som kan forklare hvorfor det ikke er meldt fra om inntektsendringen.

Det foreslås at endringen trer i kraft 1. januar 2001. Endringen vil ikke ha administrative eller økonomiske konsekvenser.

7.2 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at forslaget er en presisering av adgangen til å få uførepensjonen tilbake etter et arbeidsforsøk. Ordinær saksbehandling skal være unødvendig dersom trygdekontoret før arbeidsforsøket har fått melding om forsøket og økt pensjongivende inntekt. Komiteen ser svært positivt på denne muligheten og er enig i at en slik «hvilende pensjonsrett» som gjelder i tre år etter at vedkommende har tatt arbeid eller oppdrag, eller har startet virksomhet, kan gi trygghet for å prøve seg på nytt i arbeidslivet. Forutsetningen er at arbeidstreningen er godkjent i arbeidsmarkedsetaten. Komiteen har også merket seg de mulige unntak som omfatter selvsten-

dig næringsdrivende, da det for disse kan være vanskelig å forutse hva den pensjongivende inntekten til enhver tid vil komme til å bli.

**8. KLARGJØRING AV BEGREPET NØDVENDIG
UTDANNING FOR ENSLIGE FORSØRGERE -
FOLKETRYGDLOVEN § 15-6
TREDJE LEDD**

8.1 Sammendrag

Stønad til enslig mor eller far gis etter bestemmelser i folketrygdloven kapittel 15. Etter § 15-6 andre ledd kan overgangsstønad gis i en periode på tre år dersom barnet er under åtte år. Når det yngste barnet er tre år, stilles det som hovedregel krav om yrkesrettet aktivitet. Stønadstiden kan utvides med opptil to år når den enslige moren eller faren er under nødvendig utdanning.

Etter lovens ordlyd er det et vilkår for rett til utvidet overgangsstønad i opptil to år at den enslige forsørgeren er under nødvendig utdanning og fyller vilkårene for utdanningsstønad etter § 15-12.

Det uttales at det på denne bakgrunn kan bli noe tilfeldig om det foreligger rett til utvidet overgangsstønad eller ikke, og at hvorvidt den enslige forsørgeren har mottatt utdanningsstønad, ikke bør være avgjørende for om vedkommende kan få forlenget perioden med overgangsstønad.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at henvisningen i § 15-6 tredje ledd, om at vilkårene for rett til utdanningsstønad etter § 15-12 må være oppfylt, tas ut. Det foreslås at det i § 15-6 tredje ledd presiseres direkte hva som ligger i begrepet nødvendig utdanning.

Departementet foreslår at endringen trer i kraft straks. Endringen har ikke administrative eller økonomiske konsekvenser av betydning.

8.2 Komiteens merknader

Komiteen ser det som viktig at stønadsprosedyre ikke skal avgjøre den totale stønadslengden, og støtter forslaget.

Komiteen viser til at enslige forsørgere med overgangsstønad har mindre utdanning enn kvinner generelt i alderen 16-49 år. Utdanning forbedrer mulighetene til selvforsørgelse, og enslige forsørgeres muligheter må på sikt styrkes gjennom videreutdanning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil påpeke at mange enslige forsørgere har dårlig økonomi, noe som også bidrar til vanskelige oppvekstvilkår for deres barn. Utdanningsstønad er etter flertallets syn ett av flere hensiktsmessige virkemidler for å styrke enslige forsørgeres mulighe-

ter på det åpne arbeidsmarkedet, for dermed også å oppnå økonomisk uavhengighet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre er imot prinsippet om at det skal ytes utdanningsstønning til enslige forsørgere. Disse medlemmer mener at denne gruppen kan benytte seg av Statens lånekasse for utdanning på linje med andre som søker utdanning. Disse medlemmer vil allikevel stemme for Regjeringens forslag til endring på dette punktet der en foreslår å fjerne det leddet som knytter utvidelsen av overgangsstønadstiden til utdanningsstønning og bare gjøre den avhengig av at vedkommende er under utdanning.

9. LOVHJEMMEL SOM GIR TRYGD- ETATEN MULIGHET TIL Å FASTSETTE RETNINGSLINJER FOR AKTIVE TILTAK FOR Å ETTERPRØVE TILSTÅTTE YTELSE - FOLKETRYGDLOVEN § 21-6 FØRSTE LEDD

9.1 Sammendrag

I Revidert nasjonalbudsjett for 2000 ble det lagt opp til at en i større grad skal forsøke å reaktivisere personer som allerede er tilstått uførepensjon. Det framholdes at tiltak i forbindelse med forsøk på å reaktivisere uførepensjonister vil kreve at trygdeetaten setter i verk tiltak overfor grupper som man vurderer det er mulig å få ut i arbeidslivet igjen. Departementet mener det bør fastsettes en særskilt lovhjemmel for å fastsette retningslinjer for dette arbeidet. Lovteknisk foreslås at det gis en tilføyelse i folketrygdloven § 21-6 første ledd om at det kan fastsettes retningslinjer om at bestemte typer saker kan tas opp til etterprøving for å vurdere om forholdene har endret seg.

Departementet foreslår at endringen trer i kraft 1. januar 2001. Endringen vil i seg selv ikke få administrative og økonomiske konsekvenser av betydning. I den utstrekning det settes i verk reaktivisering av uførepensjonister av et visst omfang, vil det påløpe administrative kostnader og innsparinger på stønadsbudsjettet på sikt.

9.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til tidligere folketrygdbestemmelse og støtter forslaget om at det kan fastsettes retningslinjer om å ta opp bestemte sakstyper til etterprøving for i større grad å forsøke å reaktivisere personer som allerede er tilstått uførepensjon.

10. HJEMMEL FOR RUTINEMESSIGE MELDINGER OM INNSKRIVING I OG UT- SKRIVING AV SOSIAL- OG HELSE- INSTITUSJONER M.V. - FOLKETRYGD- LOVEN § 21-6 NYTT FJERDE LEDD

10.1 Sammendrag

Opphold i sosial- og helseinstitusjoner m.v. kan føre til at løpende ytelser fra folketrygden skal reduseres eller falle bort. For å sikre rett ytelse gir slike institusjoner etter pålegg fra trygdens organer rutinemessige meldinger om innskriving og utskrivning av klienter. Det opplyses at det er blitt reist spørsmål om hjemmelen for denne meldeplikten.

Departementet foreslår at meldeplikten presiseres i et nytt fjerde ledd i folketrygdloven § 21-6.

Det foreslås at lovendringen trer i kraft straks. Endringen er en lovfesting av gjeldende praksis og vil ikke få økonomiske eller administrative konsekvenser.

10.2 Komiteens merknader

Komiteen støtter forslaget om at gjeldende praksis gis lovhjemmel, slik at trygdens organer sikres regelmessige meldinger om institusjonsopphold som har betydning for rett utbetaling av ytelser fra folketrygden.

11. VIRKNINGSTIDSPUNKTET FOR UT- BETALING AV UFØREPENSJON NÅR DET FORELIGGER RETT TIL SYKEPENSJON - FOLKETRYGDLOVEN § 22-12 ANDRE LEDD

11.1 Sammendrag

Folketrygdloven § 22-12 andre ledd regulerer virkningstidspunkt for utbetaling av uførepensjon når vedkommende har hatt rett til sykepenges. Etter fast praksis ble bestemmelsen før en aktuell trygderettskjennelse praktisert slik at virkningstidspunktet for uførepensjonen ble fastsatt til den første i den måneden vedkommendes sykepengerrettigheter utløper. Dette ble gjort også i de tilfellene sykepengene var den laveste av de to ytelsene.

Trygderetten la i kjennelse avsagt 1. oktober 1999 til grunn at Rikstrygdeverkets retningslinjer for praktisering av bestemmelsen i folketrygdloven § 22-12 andre ledd var i strid med lovens ordlyd.

Departementet foreslår at ordlyden i § 22-12 andre ledd presiseres, slik at virkningstidspunktet for utbetaling av uførepensjon ved overgang fra sykepenger til uførepensjon er fra og med den måneden retten til sykepenger utløper. Endringen innebærer en stadfesting av tidligere langvarig og fast praksis.

Det foreslås at endringen trer i kraft 1. januar 2001. Endringen vil ikke ha administrative og økonomiske konsekvenser.

11.2 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at trygderettens avgjørelse endrer praksis, slik at det sluttidspunkt for sykepengene, som ivaretar den trygdedes interesser, legges til grunn ved overgang til uføretrygd. Trygdet bør gjøres oppmerksom på mulighet til å frasi seg sykepengene, hvis uføretrygd gir høyeste ytelse. Komiteen støtter forslag til presisering slik at virkningstidspunktet for utbetaling av uførepensjon er fra og med den måneden retten til sykepengene utløper.

12. TRYGDERETTEN SKAL KUNNE OMGJØRE ET PÅANKET VEDTAK TIL UGUNST FOR DEN ANKENDE PART - TRYGDERETTSLOVEN § 20 ANDRE LEDD

12.1 Sammendrag

Etter gjeldende bestemmelser har Trygderetten begrenset kompetanse til å omgjøre et påanket vedtak. Retten kan ikke treffe vedtak om at en tilstått ytelse skal reduseres eller falle bort, selv om retten finner at lovens vilkår for å gi ytelse ikke er oppfylt.

Det redegjøres for tidligere drøftinger av problemstillingen i Ot.prp. nr. 5 (1966-1967), Ot.prp. nr. 3 (1976-1977) og Ot.prp. nr. 25 (1992-1993).

Det uttales at departementet finner det naturlig at retten får adgang til å ta opp saken i sin fulle bredde også i den form at retten får adgang til å treffe den avgjørelse som etter loven synes riktig, selv om dette skulle gå i partens disfavør. Det framholdes at dette vil kunne bidra til at det ikke utvikler seg ulik praksis fra det ene fylket til det andre.

Det foreslås at trygderettsloven § 20 andre ledd endres slik at Trygderetten gis adgang til å omgjøre saker til ugunst for den ankende part. Det forutsettes imidlertid ikke at Trygderetten aktivt skal gå inn i enhver sak og kontrollere at avgjørelsen i alle henseender er i samsvar med reglene. Lovforslaget formuleres derfor slik at retten kan endre det påankede vedtaket til skade for parten dersom det er klart at vilkårene for ytelse ikke er oppfylt eller at ytelsene må begrenses i forhold til det som er lagt til grunn i det påankede vedtaket. Retten vil da kunne endre vedtaket også i andre henseender enn det forhold som anken direkte gjelder. F.eks. vil retten kunne endre virkningstidspunktet for en ytelse, selv om anken bare gjelder fastsettingen av ytelsen.

Når det gjelder virkningene av at Trygderetten treffer en avgjørelse til ugunst for den ankende part, bemerkes at det i slike saker ikke vil være aktuelt med tilbakekreving av for meget utbetalt ytelse (med mindre den ankende part har opptrådt uredelig). Som hovedregel vil en omgjøring bare ha virkning framover i tid.

Ved avgjørelser til ugunst for parten vil Trygderetten kunne velge å treffe et endelig vedtak selv eller

opphøve det påankede vedtaket og hjemvise saken til ny behandling i trygdeetaten.

Det foreslås at lovendringen som gir Trygderetten adgang til å omgjøre til ugunst for den ankende part, skal tre i kraft 1. april 2001, og at den gis virkning bare for anker som settes fram tidligst nevnte dato.

I den utstrekning adgangen til omgjøring til ugunst nyttes, vil endringen kunne føre til mindre innsparinger for folketrygden. De administrative konsekvensene er usikre. Endringen vil medføre merarbeid for Trygderetten i saker hvor retten omgjør til ugunst, men kan på den annen side gi en noe redusert sakstilgang. Det antas etter omstendighetene at verken administrative eller økonomiske konsekvenser vil ha en slik størrelsesorden at det gir grunnlag for budsjettmessige endringer.

12.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at Trygderetten i dag ikke kan fatte vedtak om at en tilstått ytelse skal reduseres eller falle bort, selv om retten finner at lovens vilkår for å gi ytelse ikke er oppfylt. Regjeringen foreslår at retten skal kunne treffe den avgjørelse som etter loven synes riktig, selv om dette går i partens disfavør. Regjeringen mener at hensynet til å sikre vedtak i samsvar med loven må gå foran hensynet til at en del vil unnlate å anke sine saker til Trygderetten og muligens gå glipp av ytelse de har rett til.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at lovforslaget har ikke vært på høring. Flertallet finner ikke grunn til å avvike fra prinsippet om at lovendringer av materiell karakter bør sendes på høring før Stortinget får seg forelagt lovendringsforslag.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet, vil på denne bakgrunn ikke nå ta stilling til realiteten i forslaget, men be departementet sende saken ut på høring og så fremme saken på nytt.

Dette flertallet fremmer følgende forslag:

«Ot.prp. nr. 9 (2000-2001) – Kap. 12 Trygderetten skal kunne omgjøre et påanket vedtak til ugunst for den ankende part - trygderettsloven § 20 andre ledd – sendes tilbake til Regjeringen.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener prinsipielt selvfølgelig at det viktigste må være at loven blir oppfylt enten det er til gunst eller ugunst for den det gjelder, men det er imidlertid temmelig klart at mange vil la være å anke til Trygderetten dersom det blir mulig å få dårligere ytelse som resultat. Dette vil selvfølgelig kunne føre til at

mange som har krav på bedre ytelser enn dem de mottar, mister muligheten til å oppnå disse. Med bakgrunn i det umåtelig kompliserte regelverk som ligger til grunn for de fleste saker i folketrygden, og den komplette mangel på mulighet for den enkelte til å forstå sin egen trygdesak fullt ut, vil disse medlemmer gå imot at Trygderetten skal kunne avgjøre til ugunst.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at Trygderetten skal fungere som en uavhengig instans innen trygdeapparatet, der den ankende part gis mulighet til prøving av vedtak fattet av trygdeetatens instanser. I den forbindelse er det naturlig at Trygderettens saksbehandling er knyttet direkte til den klagen som foreligger. Trygderetten skal fungere som siste mulige ankeinstans for klager, og det er satt sperre for videre ankemulighet til rettsapparatet. Ut fra disse premissene, som både Trygderetten og den ankende part vil være underlagt, vil det etter dette medlems syn være klart urimelig å gi Trygderetten anledning til å fatte vedtak som forverrer ankende parts stilling ytterligere, all den tid ankende part vil være fratatt muligheten til videre anke.

13. SPØRSMÅLET OM Å TA INN I FOLKETRYGDLOVEN EN BESTEMMELSE OM BESKYTTELSE AV OPPTJENTE RETTIGHETER

13.1 Sammendrag

Etter folketrygdloven § 25-14 kan rettigheter etter loven endres, innskrenkes eller oppheves ved senere lov. Bestemmelsen tilsvarende § 18-11 i den gamle folketrygdloven. Det vises til at i Innst. O. nr. 46 (1996-1997) pkt. 25.1 slutter flertallet i sosialkomiteen seg til denne bestemmelsen, men uttaler samtidig:

«Flertallet ber Regjeringen foreta en ny vurdering av om det kan være hensiktsmessig å innta i § 25-14 en eksplisitt bestemmelse om at opptjente rettigheter ikke kan innskrenkes eller oppheves.»

I tråd med henstillingen fra komitéflertallet har departementet tatt spørsmålet opp til ny vurdering. Spørsmålet er blant annet vurdert i lys av Høyesteretts plenumsdommer 8. november 1996 om grunnlovmessigheten av overgangsreglene for pensjonsendringene i 1991-92. En viktig del av bakgrunnen har videre vært Stortingets behandling av Dokument nr. 12 (1995-1996) om etablering av en tilsvarende bestemmelse i Grunnloven, jf. Innst. S. nr. 25 (1999-2000).

I de nevnte plenumsdommene fant Høyesterett at overgangsreglene ikke stred mot Grunnloven. Et mindretall mente at trygderettigheter ikke hadde grunnlovsværn. En dommer antok at tilleggspensjonen var beskyttet fordi den forutsatte innbetalt avgift. Flertallet i Høyesterett mente at trygdeytelser i prinsippet var

beskyttet av Grunnloven, men at grunnlovsmessigheten av en endring måtte vurderes fra sak til sak etter en totalvurdering der en rekke ulike hensyn trekkes inn. Det avgjørende vil være hvorvidt en lovendring framtrer som en klart urimelig eller urettferdig tilbakevirkning.

Flertallet la vekt på Stortingets økonomiske handlefrihet og behovet for å kunne foreta omprioriteringer innenfor trygdesystemet.

Det vises til at flertallet i Innst. S. nr. 25 (1999-2000) avviste grunnlovsforslaget om beskyttelse av «opparbeidede Trygde- og Pensionsrettigheter».

Etter en samlet vurdering har departementet kommet til at de beste grunner taler for at det ikke tas inn en bestemmelse i folketrygdloven om vern for opptjente eller opparbeidede trygderettigheter.

13.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at gjeldende rettstilstand ved folketrygdlovens § 25-14 tilsvarende tidligere § 18-11. Departementet har på bakgrunn av Innst. O. nr. 46 (1996-1997) foretatt en gjennomgang av hvilke begrensninger Grunnloven innebærer for adgangen til å foreta innskrenkninger av trygderettigheter gjennom lovendringer. Etter en gjennomgang av høyesterettsdommer på feltet synes det avgjørende å være om en lovendring framtrer som en klart urimelig eller urettferdig tilbakevirkning. Stortingets økonomiske handlefrihet og behovet for å kunne foreta omprioriteringer innenfor trygdesystemet tillegges også vekt i Høyesterett.

I Innst. S. nr. 25 (1999-2000) fra kontroll- og konstitusjonskomiteen understreker flertallet, alle unntatt Fremskrittspartiets representanter, at Høyesterett har slått fast at trygdeytelser har grunnlovsværn. En bestemmelse i særlov vil i seg selv kunne gi opphav til uklarhet og uenighet og flere rettssaker. Flertallet finner å kunne støtte departementets vurdering i at de beste grunner taler for at det ikke tas inn en bestemmelse i folketrygdloven om vern for opptjente eller opparbeidede trygderettigheter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet anser at det er nødvendig å lovbeskytte opptjente rettigheter i folketrygden for å sikre fremtidige pensjonister muligheten til å planlegge sin pensjonisttilværelse med rimelig sikkerhet for at gitte betingelser ikke endres etter at opptjening i Folketrygden har funnet sted. Disse medlemmer viser til Trygdelovutvalgets forslag i NOU 1995:29 der det fremmes forslag om at opptjente rettigheter ikke kan innskrenkes eller oppheves. Disse medlemmer viser også til Innst. S. nr. 15 (1999-2000) der komite-

ens medlemmer fra Fremskrittspartiet hadde følgende merknad:

«Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen og Vidar Kleppe, viser til plenumsdommene i Høyesterett, omtalt som Borthen og Thunheim-dommene, inntatt i Norsk Rettstidende 1996 s. 1415 og 1440 og konstaterer at Høyesterett i disse dommer avklarer det vern trygdeytelser i dag anses for å ha. Disse medlemmer finner ikke dette grunnlovsværn tilstrekkelig for å ivareta de forhold som er omtalt i begrunnelsen i det foreliggende forslag, og ønsker således å styrke grunnlovsværnet og derved sikkerheten for landets pensjonister.»

Disse medlemmer er enig i innholdet i denne merknaden og vil på denne bakgrunn ikke støtte Regjeringens forslag om at det ikke skal tas inn bestemmelser i folketrygdloven om vern for opptjente eller opparbeidede trygderettigheter. Disse medlemmer viser også til departementets vurdering i Ot.prp. nr. 9 (2000-2001) der det uttrykkes bekymring for at en bestemmelse om vern av opptjente rettigheter vil kunne gi opphav til tvil og tolkninger som kan føre til uenighet og rettsaker. Disse medlemmer kan ikke akseptere dette og mener det må la seg gjøre å utforme klare retningslinjer. Disse medlemmer fremmer derfor forslag i tråd med Trygderettsutvalgets innstilling i NOU 1995:29:

«I lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 25-14 lyde:

Rettigheter etter denne lov kan endres eller oppheves ved senere lov. Opptjente rettigheter kan ikke innskrenkes eller oppheves.»

14. FORSLAG OM ETABLERING AV BEREDSKAPSBESTEMMELSER I FOLKETRYGDLOVEN - FOLKETRYGDLOVEN §§ 25-16 TIL 25-19

14. Sammendrag

En prosjektgruppe nedsatt av Sosial- og helsedepartementet la 10. juli 1997 fram en rapport om sosial og helsemessig beredskap, hvor trygdeberedskapen også ble vurdert. Rapporten inneholdt også lovutkast til en ny sosial- og helseberedskapslov. Det vises til at rapporten er fulgt opp i Ot.prp. nr. 89 (1998-1999) som resulterte i lov av 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap. Man valgte å fremme forslag til beredskapsbestemmelser i folketrygdloven i egen proposisjon.

Det uttales at med tanke på en beredskapssituasjon kan Sosial- og helsedepartementet allerede i dag benytte sin instruksjonsmyndighet til å endre trygdeorganenes bemanning, oppgaver og myndighet på kort varsel. Ved en krise ville trolig instruksjonsmyndigheten, evt. kombinert med nødrettslig hjemmel være tilstrekkelig for å beordre personell, gjøre unntak fra arbeidsmiljøloven m.v. Prosjektgruppen mente

likevel at det bør gis fullmaktsbestemmelser i folketrygdloven for derved å få presisert og klargjort hva det under gitte omstendigheter kan bli nødvendig å foreta av personellmessige og organisatoriske tiltak i en krise.

Prosjektgruppens rapport ble sendt på høring til berørte statlige, kommunale og fylkeskommunale instanser og en rekke organisasjoner. Det uttales at høringsinstansene var entydig positive til prosjektgruppens forslag om å lovfeste trygdeberedskapen i folketrygdloven.

Det framholdes at det allerede foreligger beredskapsplaner for trygdeetaten. Arbeidet med å tilpasse beredskapsarbeidet i ytre etat til Rikstrygdeverkets planverk ble satt i gang 1. halvår 1997 og ferdigstilt i 1999. Planene regulerer beredskapsarbeidet for kriser i fredstid og for kriser i krig. Det er lagt størst vekt på å planlegge for videreføring av normal drift så langt som overhodet mulig. Sekundært er det planlagt for kriser hvor vanlig drift er umuliggjort, men hvor deler av virksomheten kan opprettholdes.

Det redegjøres for beredskapsmessige problemstillinger og utfordringer.

Departementet foreslår at det etableres følgende nye bestemmelser i folketrygdloven:

- I ny § 25-16 etableres planplikt for beredskap i trygdeetaten. Rikstrygdeverket tillegges ansvaret for utarbeiding av planene.
- I ny § 25-17 etableres hjemmel for unntak fra de materielle reglene i folketrygdloven og unntak fra reglene om saksbehandling og organisasjon. Videre tas det inn hjemmel for en rekvisisjonsadgang for Rikstrygdeverket etter bestemmelse av departementet. Ved kriser i krig eller når krig truer, avgjør departementet hvorvidt det foreligger en slik situasjon at fullmaktene skal anvendes. Ved kriser i fred avgjør Kongen om fullmaktene skal kunne benyttes.
- I ny § 25-18 tas inn bestemmelser om beordring av trygdeetatens personell til å gjøre tjeneste ved andre organer i etaten eller i helse- og sosialtjenesten i de aktuelle krisesituasjonene som nevnt i § 25-17. Bestemmelsen fastslår at beordringspliktig personell kan pålegges å bli i tjeneste utover ordinær arbeidstid og møte fram på et tilvist sted og gjøre tilvist arbeid innen virksomheter som loven omfatter. Det dreier seg oppsummeringsvis om en beordringshjemmel i folketrygdloven for personell i trygdeetaten til å være underlagt helse- og sosialomsorgen etter reglene i lov om helsemessig- og sosial beredskap.
- I ny § 25-19 tas inn hjemmel for Kongen til å gi forskrifter om gjennomføringen av bestemmelse i §§ 25-16 til 25-18.

Lovbestemmelsene er utformet som et rammelovverk.

Bestemmelsene til nye §§ 25-16 til 25-19 foreslås å tre i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Planen er at de nye lovbestemmelsene skal tre i kraft fra samme tid som den nye loven om helsemessig og sosial beredskap.

Det uttales at trygdeetatens beredskapsarbeid trolig ikke vil bli vesentlig mer omfattende som følge av ny beredskapslovgivning. Lovbestemmelsene for planplikten og kravene til planverket i utkastets § 25-16 vil stort sett formalisere det beredskapsarbeidet som trygdeetaten har gjennomført. Merarbeid som følge av nytt lovverk (tilpasninger i planverk, rundskriv m.m.) vil kunne gjennomføres innenfor de stillingsrammer som trygdeetaten har i dag. Det forutsettes at nødvendige tilpasninger til nye beredskapsregler, som for eksempel innkjøp av beredskapsnødvendig utstyr og opplæring bør skje over noen tid. Nødvendige tiltak kan derfor treffes innenfor de økonomiske og administrative rammer som trygdeetaten nå rår over. Det antas derfor ikke at den nye beredskapslovgivningen for trygdeetaten vil medføre økonomiske eller administrative konsekvenser som vil kreve økt tilførsel av midler eller stillinger.

14.2 Komiteens merknader

Komiteen ser det som viktig at trygdeforvaltningen har en god beredskapsplan for å sikre hovedutfordringene:

- Sikre evakuerte fortsatt utbetalinger
- Sikre at evakuerte kan dokumentere sin stønadsrett
- Sikre nødvendige fullmakter ved manglende forbindelser mellom deler av trygdeetaten
- Sikre at mottakerne får stønad når utbetalingsrutinene hos Rikstrygdeverket og/eller bankene ikke fungerer

Komiteen vil særlig legge vekt på å sikre 1,5 millioner personer stønadsutbetaling til livsopphold i kritiske situasjoner. Trygdeetaten utbetaler også avtalefestet pensjon og bl.a. ytelser fra Statens Pensjonskasse. Innkreving av bidrag vil også rammes for eksempel ved svikt i elektronisk kommunikasjon. Komiteen er enig i at det er lite hensiktsmessig å pålegge hjelpemiddelsentralene plikt til å holde beredskapslagre eller å hjemle en generell rekvisisjonsadgang for trygdekontorene når ordinære utbetalinger er stoppet opp.

Komiteen mener det viktigste i planleggingen er å sørge for at samarbeidende etater på tvers av forvaltningsgrensene vet hvem som skal gjøre hva i kritesituasjoner. Grensegangen mot fylkesmannens og kommunenes ansvar er kritisk. Komiteen ser at etterbetalingsproblematikken er tilfredsstillende løst i lovforslagets alminnelige etterbetalingsregler for mindre kriser, og at Stortinget ellers må avgjøre spørsmålet i egenskap av bevilgende myndighet.

Beordringsfullmakter må være klare for raskt å kunne omdisponere personell. Befolkningen må sikres informasjon tidligst mulig og mest mulig korrekt.

Komiteen støtter at det etableres et rammelovverk ved nye bestemmelser i folketrygden om planplikt, unntak fra materielle regler, hjemmel for rekvisisjonsadgang, beordring og forskriftshjemmel for gjennomføring.

15. FORSLAG OM NY LOVBESTEMMELSE OM STØNAD TIL DEKNING AV BEHANDLING HOS ORTOPTIST – FOLKETRYGDLOVEN § 5-10A

15.1 Komiteens merknader

I tillegg til forslagene i proposisjonen vil komiteen fremme forslag om ny bestemmelse i folketrygden om at trygden på visse vilkår skal yte stønad til dekning av utgifter til behandling hos ortoptist.

Komiteen viser til at ortoptistene er omfattet av autorisasjonsordningen i helsepersonellovens § 48. Komiteen er kjent med at pasienter har fått bidrag til refusjon for ortoptisk behandling i mer enn 30 år med hjemmel i § 5-22, og at takstforhøyelser skjer ved årlig søknad til Rikstrygdeverket.

Komiteen viser til at særskilt lovhjemling til refusjon fra folketrygden ikke vil medføre merutgifter for staten, og fremmer derfor følgende forslag:

«I lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal ny § 5-10a lyde:

§5-10a Behandling hos ortoptist

Trygden yter stønad til dekning av utgifter til behandling hos ortoptist. Det er et vilkår for rett til stønad at medlemmet er henvist fra spesialist i øyesykdommer. Behandling må være av vesentlig betydning for medlemmets funksjonsevne.

Stønadens ytes etter fastsatte satser.

Departementet gir forskrifter om stønad etter denne paragrafen.»

Komiteen foreslår at ny § 5-10a trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

16. AVKORTING AV PENSJON MOT ARBEIDSINNTAKT – FOLKETRYGDLOVEN § 19-6

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre viser til sine merknader til kap. 2670 i Budsjett-innst. S. nr. 11 (2000-2001). Høyre vil legge de økonomiske forholdene bedre til rette for eldre som ønsker å yte en arbeidsinnsats ved siden av pensjonen. Dagens stramme regler som begrenser hvor mye pensjonister mellom 67 og

70 år kan tjene ved siden av pensjonen før denne blir avkortet, føles som et hinder for mange eldre som fortsatt ønsker å bidra i arbeidslivet. Disse medlemmer mener grensen for arbeidsinntekt som pensjonister mellom 67 og 70 år kan ha uten avkorting i pensjon, bør heves fra 1 til 2 ganger folketrygdens grunnbeløp.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 19-6 tredje ledd skal lyde:

Alderspensjonen skal ikke reduseres hvis den pensjonsgivende årsinntekten er mindre enn to ganger grunnbeløpet. Pensjonen uten ektefelle tillegg og barn tillegg reduseres med 40 prosent av inntekt over to ganger grunnbeløpet.

§ 19-6 fjerde ledd første punktum skal lyde:

For en pensjonist som fram til fylte 67 år hadde avtalefestet pensjon med statstilskott, skal pensjonen uten ektefelle tillegg og barn tillegg reduseres med 50 prosent av inntekt over to ganger grunnbeløpet.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil peke på at det er positivt om eldre mennesker som ønsker det, kan stimuleres til å delta noe i arbeidslivet selv om de er blitt pensjonister. Disse medlemmer vil be Regjeringen i forbindelse med oppfølgingen av Sandman-utvalgets innstilling komme tilbake til Stortinget med en vurdering av å øke fribeløpet for pensjonister mellom 67 og 70 år og for uføretrygdede.

17. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 19-6 tredje ledd skal lyde:

Alderspensjonen skal ikke reduseres hvis den pensjonsgivende årsinntekten er mindre enn to ganger grunnbeløpet. Pensjonen uten ektefelle tillegg og barn tillegg reduseres med 40 prosent av inntekt over to ganger grunnbeløpet.

§ 19-6 fjerde ledd første punktum skal lyde:

For en pensjonist som fram til fylte 67 år hadde avtalefestet pensjon med statstilskott, skal pensjonen

uten ektefelle tillegg og barn tillegg reduseres med 50 prosent av inntekt over to ganger grunnbeløpet.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 25-14 lyde:

Rettigheter etter denne lov kan endres eller oppheves ved senere lov. Opptjente rettigheter kan ikke innskrenkes eller oppheves.

18. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser for øvrig til proposisjonen og det som står foran, og rår Odelstinget til å gjøre slike

vedtak:

A

vedtak til lov

om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 5-5 tredje ledd skal lyde:

Det er et vilkår for rett til stønad for prøver og undersøkelser ved private medisinske laboratorier at det foreligger rekvisisjon fra lege eller tannlege. Det er et vilkår for rett til stønad for undersøkelser og behandling ved private røntgeninstitutter at det foreligger rekvisisjon fra lege, tannlege eller kiropraktor.

§5-10a Behandling hos ortoptist

Trygden yter stønad til dekning av utgifter til behandling hos ortoptist. Det er et vilkår for rett til stønad at medlemmet er henvist fra spesialist i øyesykdommer. Behandling må være av vesentlig betydning for medlemmets funksjonsevne.

Stønaden ytes etter fastsatte satser.

Departementet gir forskrifter om stønad etter paragrafen.

§ 7-2 andre ledd skal lyde:

Det ytes et tillegg til gravferdsstønaden etter følgende regler:

- Når den avdøde ikke hadde fylt 18 år, ytes det fullt tillegg.
- Når den avdøde var over 18 år og ikke var gift, ytes det tillegg som reduseres med midlene i boet og forsikringsbeløp utbetalt som følge av dødsfallet.

b) *Når den avdøde var over 18 år og var gift, ytes det tillegg som reduseres med summen av ektefellenes finansformue og forsikringsbeløp utbetalt som følge av dødsfallet, etter at et fribeløp tilsvarende tillegget er trukket fra.*

§ 7-2 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde, femte, sjette og syvende ledd blir tredje, fjerde, femte og sjette ledd.

§ 8-14 første ledd skal lyde:

Det kan ytes reisetilskott i stedet for sykepengene dersom et medlem midlertidig ikke kan reise på vanlig måte til og fra arbeidsstedet på grunn av sykdom eller skade. Reisetilskottet skal dekke nødvendige ekstra transportutgifter.

§ 8-19 andre ledd nytt andre punktum skal lyde:

Dersom arbeidstakeren er delvis sykmeldt av lege, regnes likevel arbeidsgiverperioden fra den første fraværsdag arbeidstakeren var delvis sykmeldt.

§ 9-5 første ledd ny bokstav c skal lyde:

c) *fordi den som har det daglige barnetilsynet er forhindret fra å ha tilsyn med barnet fordi vedkommende følger et annet barn til utredning eller til innleggelse i helseinstitusjon.*

§ 10-7 femte ledd skal lyde:

Til et medlem som fyller vilkårene i § 10-8, kan det ytes reisetilskott i stedet for rehabiliteringspenge dersom et medlem midlertidig ikke kan reise på sin vanlige måte til og fra arbeidsstedet på grunn av sykdom eller skade. Reisetilskottet skal dekke nødvendige ekstra transportutgifter og begrenses til det beløpet medlemmet ville ha fått utbetalt i rehabiliteringspenge for samme tidsrom.

§ 12-12 tredje ledd skal lyde:

En uførepensjonist beholder retten til pensjon selv om uførepensjonen reduseres eller faller helt bort

- a) under tidsbegrenset arbeidstrening som er godkjent av arbeidsmarkedsetaten,
- b) i tre år når pensjonisten har gitt trygdekontoret melding om inntektsendring fordi han eller hun har tatt arbeid eller oppdrag, eller har startet virksomhet. Det er et vilkår at vedkommende i løpet av de tre årene melder fra om ytterligere inntektsendringer. Det kan ses bort fra at meldinger som nevnt ikke er gitt dersom det foreligger særlige grunner som kan forklare hvorfor det ikke er meldt fra.

§ 15-6 tredje ledd skal lyde:

Stønadstiden kan utvides med opptil to år fram til barnet fyller åtte år når den enslige moren eller faren er under nødvendig utdanning eller opplæring for å bli i stand til å forsørge seg selv ved eget arbeid. Det gis vanligvis ikke stønad etter at yrkeskompetanse er oppnådd. Utdanningen må utgjøre minst halvparten av utdanning på full tid.

§ 21-6 første ledd skal lyde:

Det kan gjøres nytt vedtak dersom det skjer en endring i forhold som er av betydning for retten til den ytelsen vedkommende mottar. Skjer det en endring i forhold som har betydning for graderingen av en ytelse til livsopphold etter kapittel 12, 15, 16, 17 eller 19, kan det gjøres nytt vedtak bare hvis endringen er vesentlig. Etter nærmere retningslinjer fra Rikstrygdeverket kan også bestemte typer saker tas opp til nærmere etterprøving for å vurdere om forholdene har endret seg.

§ 21-6 nytt fjerde ledd skal lyde:

Trygdens organer kan pålegge helseinstitusjoner, fengsler og boformer for heldøgns omsorg og pleie å gi rutinemessige meldinger om innskriving og utskrivning av klienter.

§ 22-12 andre ledd første og andre punktum skal lyde:

Uførepensjon og foreløpig uførestønad til en person som har rett til sykepenge, utbetales fra og med den måneden retten til sykepenge utløper. Det samme gjelder når en person som har rett til sykepenge og mottar gradert uførepensjon, får hel uførepensjon.

Ny § 25-16 skal lyde:

§ 25-16 *Planplikt for beredskap i trygdeetaten*

Rikstrygdeverket skal påse at det utarbeides beredskapsplaner for å sikre virksomheten i trygdeetaten ved krise i fred eller krig. Planene skal inneholde krav til opprettholdelse av driftssikkerhet for behandling av krav om ytelser og for utbetaling, til lagring av materiell og utstyr, og til øvelser og opplæring av personell.

Rikstrygdeverket har ansvaret for å samordne tiltak etter første ledd med berørte organer for å sikre behandling og utbetaling av ytelser som utbetales gjennom trygdeetaten.

Rikstrygdeverket skal påse at avtaler med leverandører av varer og tjenester inneholder krav til leveringsdyktighet og informasjonssikkerhet ved kriser i freds- og krigstid.

Ny § 25-17 skal lyde:

§ 25-17 Unntak fra loven ved krise i freds- og krigstid

Ved krig, eller når krig truer, og trygdeetaten er satt, eller ventes å bli satt, ute av stand til å utbetale ytelser etter denne lov med riktig beløp, kan ytelser utbetales med nedsatte beløp, holdes tilbake eller stanses. Ytelser kan også utmåles etter skjønn når beløpets størrelse ikke kan beregnes eksakt som følge av manglende tilgang på opplysninger som er nødvendige for korrekt beregning. Utbetaling av ytelser til å sikre inntekt etter kapitlene 8, 10, 11, 12, 16, 17 og 19 skal prioriteres foran utbetaling av andre trygdeytelser.

Dersom en krisesituasjon som nevnt i første ledd fører til at trygdeetaten over et lengre tidsrom ikke ventes å ville kunne behandle alle nye krav om ytelser, skal behandling av krav etter kapitlene 8, 10, 11, 12, 16, 17 og 19 prioriteres foran krav om andre ytelser. Dersom det er nødvendig med medisinske vurderinger eller andre opplysninger for å kunne innvilge en ytelse, og krisen har ført til at disse opplysningene ikke kan innhentes innen rimelig tid, kan trygdeetaten likevel gi den aktuelle ytelsen dersom det er sannsynlig at søkeren fyller vilkårene.

I en krisesituasjon kan Rikstrygdeverket gis rett til rekvisisjon av naturalytelser til erstatning for ytelser etter denne lov. Bestemmelsene i lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap kapittel 3 gjelder tilsvarende så langt de passer.

De forvaltningsmessige bestemmelser i kapitlene 20, 21 og 22 og de finansielle bestemmelsene i kapitlene 23 og 24 kan helt eller delvis settes til side ved trygdeetatens behandling etter denne paragrafen.

Departementet bestemmer når fullmaktene etter denne paragrafen skal anvendes. Kongen i statsråd kan bestemme at bestemmelsene skal gjelde tilsvarende ved kriser og katastrofer i fredstid for et begrenset tidsrom og maksimalt for 1 måned av gangen.

Ny § 25-18 skal lyde:

§ 25-18 Beordring ved krise i freds- og krigstid

I situasjoner som nevnt i § 25-17 første og andre ledd, jf. femte ledd, kan Rikstrygdeverket pålegge ansatte i trygdeetaten å utføre arbeid ved andre organer i etaten, jf. § 20-1.

Pålegg om å gjøre tjeneste i helse- og sosialtjenesten i medhold av lov 23. juni 2000 nr. 56 om helse-

messig og sosial beredskap § 4-1 kan omfatte også ansatte i trygdeetaten.

Ny § 25-19 skal lyde:

§ 25-19 Forskrifter

Kongen gir forskrifter om gjennomføringen av bestemmelsene i §§ 25-16 til 25-18.

II

I lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. gjøres følgende endring:

§ 33A nr. 2 skal lyde:

Arbeidstakeren har tilsvarende rett til permisjon for nødvendig tilsyn med barn under 12 år, henholdsvis 18 år, når den som har det daglige barnetilsynet er syk eller er forhindret fra tilsyn med barnet fordi vedkommende følger et annet barn til utredning eller til innleggelse i helseinstitusjon.

III

Krafttredelse og overgangsbestemmelser

1. Endringene i folketrygdloven § 5-5 tredje ledd, § 15-6 tredje ledd og § 21-6 fjerde ledd trer i kraft straks.
2. Endringene i folketrygdloven §§ 7-2, 8-14, 8-19, 9-5, 10-7 femte ledd, 12-12, 21-6 første ledd og 22-12 og arbeidsmiljøloven § 33A nr. 2 trer i kraft 1. januar 2001.
3. Folketrygdloven §§ 5-10a og 25-16 til 25-19 trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelser kan settes i kraft til ulik tid.

B

Ot.prp. nr. 9 (2000-2001) – Kap. 12 Trygderetten skal kunne omgjøre et påanket vedtak til ugunst for den ankende part - trygderettsloven § 20 andre ledd – sendes tilbake til Regjeringen.

C

Stortinget ber Regjeringen vurdere en ordning med transportstøtte istedenfor uføretrygd i de tilfeller bevegelsehemming er eneste grunnen til uføretrygden, og der den uføre har mulighet til fast arbeid.

Oslo, i sosialkomiteen, den 7. desember 2000

John I. Alvheim

leder

Karin Lian

ordfører

Are Næss

sekretær